

**OTVORITEV ZNANSTVENEGA ZBOROVANJA
„ANTIKA IN ANTIČNA DEDIŠČINA V JUGOSLAVIJI”**

POZDRAVNI GOVORI

**POZDRAVNI GOVOR PREDSEDNIKA ZVEZE DRUŠTEV ZA
ANTIČNE ŠTUDIJE JUGOSLAVIJE
PROF. DR. KAJETANA GANTARJA**

V imenu organizacijskega odbora zborovanja „Antika in antična dediščina v Jugoslaviji” in v imenu Zveze društev za antične študije Jugoslavije pozdravljam vse udeležence našega zborovanja. V posebno čast si štejem, da lahko v naši sredi pozdravim člana Izvršnega sveta SR Slovenije in predsednika Republiškega komiteja za kulturo prof. dr. Matjaža Kmecla, predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. dr. Janeza Milčinskega, predsednika skupščine občine Žalec Viljema Petka, zastopnika rektorja Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in predsednika univerzitetnega odbora za meduniverzitetno sodelovanje prof. dr. Mirka Juraka, zastopnico zavoda za šolstvo SRS prof. Nevenko Seliškar in vse druge goste, ki so nas počastili s svojo navzočnostjo in s tem poudarili širšo družbeo pomemnost našega zborovanja in naših prizadevanj.

Po Ohridu in Novem Sadu je to že tretje znanstveno zborovanje, ki ga prireja Zveza društev za antične študije Jugoslavije. Za razliko od prejšnjih zborovanj, ki so bila v velikih pokrajinskih ali turističnih središčih, se tokrat sestajamo v manjšem mestu Žalcu. Izbira tega kraja ni naključna, kajti Žalec leži v neposredni bližini šempetrskih spomenikov, ki jih lahko označimo kot najpomembnejše antično odkritje na tleh Slovenije v zadnjih desetletjih, in v bližini Celja, antične Celeje, enega najpomembnejših municipijev v rimski provinci Noriku. Tako bodo ti spomeniki antične kulture, ki segajo od zgodnjega rimskega cesarstva prek pozne antike do začetkov krščanstva in ki jim je nato sledila tudi bogata humanistična tradicija — obenem z naravnimi lepotami Savinjske doline —, sestavljali najlepši zunanji okvir našega zborovanja.

Naše letošnje zborovanje bo — v primerjavi s prejšnjimi — skromnejše, pa hrkati napornejše. Mislim da ni treba posebej pojasnjevati vzrokov, zakaj. Vsem vam je dobro znano, v kako težavnem trenutku se sestajamo. Ekonomska kriza z vso silo trka tudi na vrata znanosti in kulture. Ne samo pri nas, tudi drugod po Evropi je vse manj sredstev za znanstvene raziskave, manj je subvencij za znanstveni tisk, manjše so možnosti za zaposlovanje mladih perspektivnih strokovnjakov.

Vse te krizne simptome občutimo tudi v naši stroki. Tako so npr. lani in letos vodstva nekaterih šol v Sloveniji uvedla šolnino za pouk latinščine, ki je bil vsa leta doslej brezplačen. Seveda je to boleč udarec predvsem za nadarjene učence iz delavskih družin in iz socialno šibkejših slojev. Denarni izkupiček ali prihranek je v tem primeru zanemarljivo majhen, kulturna in družbena škoda, ki jo lahko povzroči takšen ukrep, pa je lahko zelo velika. Drug primer: Ker

je razvoj naše stroke v največji meri odvisen od uvoza strokovne literature iz inozemstva in ker deviz za takšen uvoz ni, je naša stroka eksistencialno ogrožena: ograjujemo se od svetovnih znanstvenih tokov, grozi nam nevarnost, da zatonemo v provincialni zaostalosti. In še en primer. Naši reviji „Živa antika“, ki si je v treh desetletjih svojega obstoja pridobila mednarodni sloves in ki je bila naš najpomembnejši most s svetom, režejo iz leta v leto manjše dotacije, ob tem ko skokovito naraščajo tiskarski in drugi stroški; zato mora revija od zvezka do zvezka krčiti svoj zunanji obseg, ki je zdaj že polovico manjši kot pred desetimi leti. Če se bo ta razvoj nadaljeval, se bo revija sčasoma zgrbančila kot mitični Titonos in se nazadnje spremenila v neboljšenega škržata.

Čeprav dobivajo ti in podobni pojavi večkrat komične ali groteskne razsežnosti, so v bistvu globoko tragični. Tragično je, ker vse te restrikcije zadevajo tudi našo stroko, kjer smo že od nekdaj gospodarili skrajno varčno, kjer smo se stabilizacijsko obnašali že pred stabilizacijo, kjer smo mnogo znanstvenega in izobraževalnega dela opravljali na volonterski, lahko bi rekli, na udarniški osnovi, ob tem pa dosegali rezultate, ki so odmevali v mednarodnem svetu. Peščica naših znanstvenikov je na svojem strokovnem področju prav toliko prispevala k ugledu naše države v svetu kot ekipe športnikov ali tehničnih strokovnjakov.

Prepričan sem, da bo tudi naše letošnje zborovanje s svojimi referati in rezultati odmevalo v znanstvenem svetu. Obenem pa naj bi to zborovanje opozorilo tudi našo domačo javnost na dragocene etične, estetske, vzgojne in kulturne vrednote, ki jih skrivajo v sebi zakladi antike in antične dediščine na naših tleh. Te vrednote so tako dragocene, da jih tudi v najhujši ekonomski krizi ne bi smeli žrtvovati samo za to, da bi privarčevali kak dinar oziroma da bi ta dinar investirali v kako drugo naložbo, kjer so rezultati morda otipljivejši in na videz donosnejši. Takšna kratkovidna politika, ki ne vidi dalje kot od rok do ust, se nam lahko kmalu bridko maščuje in nas potisne globoko navzdol na kulturni lestvici, ki je edino avtentično merilo nacionalnega obstoja in človeškega dostojanstva, s tem pa tudi jamstvo resničnega duhovnega in materialnega napredka.

Oprostite, morda sem svoj pozdrav spregovoril v preveč mračnih barvah, morda bi slovesnost trenutka zahtevala svetlejšo besedo. Vendar nam resnost situacije ne dovoljuje, da bi se slepili z leporečnimi frazami. Mislim, da mi boste pritrdili vi vsi, ki se dan na dan na terenu, v bazi, sprečujete z raznimi prakticističnimi pritiski, ko branite pozicije humanizma. Upam in želim, da nam ti nerazveseljivi pojavi ne bi zatemnili naših perspektiv, da nam ne bi vzeli poguma, da ne bi zasejali v naše vrste malodušja. Ne smemo pozabiti odgovornosti, trojne odgovornosti, ki smo je prevzeli, ko smo stopili v službo antike: Odgovorni smo pred našo skupnostjo, pred našo samoupravno socialistično družbo, ki smo jo dolžni obogatiti s humanističnimi vrednotami in jo tako po svojih najboljših močeh zavarovati pred raznimi tehnokratskimi in drugimi pritiski, ki vidi jo samo ekonomsko računico, ob tem pa pozabljaljo na človeka, ki je naše največje bogastvo. Odgovorni smo pred antično davnino, ki smo ji prostovoljno sklenili posvetiti vse svoje življenje. In odgovorni smo pred prihodnjimi generacijami, ki ne smejo ostati prikrajšane in opeharjene za dragoceno antično dediščino. Nismo zavezani samo današnjemu trenutku, na nas gledajo prihodnja stoletja. Naša dolžnost je, da plamenica, ki so nam jo izročili šempetrski kamnoseki, in humanistično izobraženi pisarji na dvoru celjskih grofov, ne ugasne. Ta Iskra naj žari tudi v današnji svet in naj razsvetljuje pot tudi našim zanamcem.

Ob koncu bi se želel zahvaliti vsem, ki so nam kljub težavam, s katerimi se sami srečujejo, nudili moralno ali denarno pomoč pri organizaciji našega zborovanja: republiški Kulturni skupnosti in Kulturni skupnosti občine Žalec, republiški Raziskovalni skupnosti. Posebni izobraževalni skupnosti za družboslovje in Posebni raziskovalni skupnosti za pedagoško usmeritev, in ne nazadnje tudi podjetjema Hmezd iz Žalca in Keramični industriji iz Liboj.

Preden končam, naj izrazim obžalovanje, ker v naših vrstah pogrešam tri vidne predstavnike naše stroke, ki so s svojimi dosežki veliko prispevali k afirmaciji naše znanosti v svetu in polagali temelje naši Zvezi doma. V mislih imam akademika prof. dr. Veljka Gortana iz Zagreba, ki je pred devetimi leti organiziral prvi mednarodni kongres za antične študije v naši državi „Eirene“ v Dubrovniku, kjer je bila pod njegovo egido ustanovljena naša Zveza društev za antične študije Jugoslavije. Dalje, prvega predsednika naše Zveze, akademika prof. dr. Mihaila Petruševskega iz Skopja, iniciatorja „Žive antike“ in lanskoletnega AVNOJevega nagrajenca, in pa drugega zaporednega predsednika naše Zveze, prof. dr. Branka Gavela iz Beograda. Predlagam, da vsem trem zaslužnim učenjakom in humanistom pošljemo pozdravne brzojavke z našega zborovanja.

POZDRAVNI GOVOR PREDSEDNIKA IZVRŠNEGA SVETA OBČINE ŽALEC VILJEMA PETKA

Dragi udeleženci III. znanstvenega zborovanja „antika in antična dediščina v Jugoslaviji“ in ostali gostje oziroma predstavniki!

Dovolite mi, da vas vse skupaj v imenu družbenopolitičnega vodstva občine Žalec iskreno pozdravim in vam zaželim prijetno dobrodošlico. Predvsem pa želim izraziti zadovoljstvo, da ste za to zborovanje izbrali naše mesto, saj je zgodovina te doline izredno zanimiva.

Naj omenim samo nekatere momente:

1. Skozi Savinjsko dolino je potekala rimska pot, ki je povezovala Rim z današnjim Carigradom. Na tej poti so bila poznana naselja Emona, Celeja, Petovio, itd., vendar pa so obstajala tudi manjša, saj o tem priča vrsta iskopanin, od katerih so zelo poznane v neposredni bližini Žalca v Šempetru v Savinjski dolini.
2. Žalec je praznoval lani 800-letnico obstoja.
3. V naši dolini je bila več stoletij nazaj zelo močno prisotna slovenska narodna zavest, saj so luteranci že leta 1580 ustanovili prvo slovensko šolo v Žalcu. Novejša slovenska šola pa je začela delovati leta 1762. Leta 1868 je bil v Žalcu organiziran slovenski tabor, ustanovljena je bila „Narodna čitalnica“, „Žalsko pevsko društvo“, „Dramatično društvo“ itd., kljub temu, da so bili ti kraji do konca I. svetovne vojne pod avstro-ogrsko oblastjo. Ustanovljena so bila tudi številna slovenska gasilska društva, ki so že takrat uporabljala slovenska povelja.